

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Histories

De kracht van diversiteit — Acht jaar Summer University Psychoanalyse

SYLVIA JANSON

De Summer University Psychoanalyse kan niet bogen op een lange historie. Evenmin op een historie die gezien kan worden als een kantelpunt in de geschiedenis van de psychoanalyse in Nederland en België. Toch is de nog korte geschiedenis van dit mooie jaarlijks terugkerende evenement interessant. Wat maakt de Summer University zo bijzonder? Wat spreekt deelnemers, ook jonge mensen, aan in de Summer University?

Nog maar acht jaar geleden vond de Summer University voor de eerste keer plaats. Al in 2014 waren er honderd inschrijvingen: zeventig studenten (voornamelijk studenten psychologie en geneeskunde) en dertig ggz-professionals (klinisch psychologen, psychotherapeuten en psychiaters, al dan niet in opleiding) en leken (huisartsen, filosofen, maar ook bijvoorbeeld een geïnteresseerde IT'er). We merkten dat deelnemers geïnteresseerd waren, dat er een goede sfeer was en dat toehoorders zelfs op vrijdagmiddag in een te warme zaal zonder airconditioning de discussie met sprekers aangingen. In de jaren daaropvolgend werd het programma beter, de sfeer geanimeerder, en nam het aantal inschrijvingen fors toe, met jaren van meer dan tweehonderd deelnemers! Niet alleen de deelnemers, maar ook de sprekers en wijzelf als organisatoren van het eerste uur¹ voelden ons vaak na afloop zeer geïnspireerd.

Onze verwachtingen waren aanvankelijk niet hooggespannen. Wij analytici kunnen dan wel vol zijn van het analytisch gedachtegoed en tevreden zijn over de resultaten van onze analyses, maar lukt het om in een tijdsgewricht van korte evidencebased behandelingen en toegenomen marginalisatie van de psychoanalyse om de diversiteit in ons gedachtegoed voor het voetlicht te brengen? En hoe organiseer je een evenement met maar liefst vier verenigingen uit twee verschillende landen, verenigingen met uiteenlopende gewoontes en culturen?²

Onze collega's van de Deutsche Psychoanalytische Vereinigung organiseerden al enkele jaren een Sommeruniversität van een week, met een programma waaraan vooral hoogleraren bijdragen leverden. Zouden wij daarin slagen zonder een indrukwekkende lijst van hooggeleerde sprekers? Aanvankelijk twijfelden wij vooral over de lengte van de Summer University. We overwogen ons eerst te beperken tot enkele dagen, om zo ervaring op te doen en minimaal financieel risico te lopen, maar aarzelend kwamen wij toch tot de conclusie dat we het voorbeeld van onze Duitse collega's moesten volgen om een Summer University van een week te organiseren. Om het project te laten slagen zouden we een aansprekend programma moeten bieden waarin niet alleen de *inhoud*, met kwalitatief goede lezingen, maar zeker ook de *vorm* van belang was, een vorm met aandacht voor de wijze van presenteren, casuïstiek én diversiteit in het programma.

We kozen voor een breed thema, *Googelen door het onbewuste*, een thema dat ruimte zou bieden aan uiteenlopende analytische onderwerpen, en een programma waarin cultuur en maatschappij een belangrijke plaats hebben. We benaderden collega's voor inhoudelijke lezingen, en collega's én

mensen zonder analytische achtergrond die een verbinding zouden kunnen maken tussen psychoanalyse en literatuur, kunst en films. Een levendig en enthousiast verhaal moest prevaleren boven een theoretisch doorwrocht college. Dit sloeg aan. Zeker voor jonge deelnemers bleek de wijze van presenteren erg belangrijk te zijn. Door de combinatie van theorie én casuïstiek en door besprekingen van bekende films of boeken ging de psychoanalyse als theorie en als behandeling voor hen leven.

Zo vertelde een hoogleraar openhartig en met gevoel voor humor over zijn therapeutische analyse bij een analytica die hem voor een eerste afspraak ontving met haar schort nog om. Vrij kunnen denken en spreken in zijn analyse hadden hem geholpen om een eigen visie en zijn identiteit verder te ontwikkelen. Lezingen van analytici werden afgewisseld met besprekingen van horrorfilms en het dansen van de tango. Verschillende thema's hebben de afgelopen jaren centraal gestaan, variërend van *Onbewust maakt onbemind*, *Feelings nothing more than feelings*, *Honderd jaar psychoanalyse* en *De verbeelding spreekt tot dit jaar Geheimen gonzen*.

We hebben het niveau van de deelnemers echter onderschat. Zeker voor de Vlaamse studenten, die aanmerkelijk beter geschoold zijn in de psychoanalyse dan de Nederlandse, waren enkele lezingen niet prikkelend genoeg. Bovendien bleken de leeftijden en de achtergronden van deelnemers sterk uiteen te lopen. Studenten van begin 20 zaten naast een 65-jarige vertegenwoordiger van een patiëntenvereniging of een 80-jarige die ooit in analyse was geweest en nog altijd geïnteresseerd was in het psychoanalytisch gedachtegoed. We maakten ons zorgen of die uiteenlopende groepen voldoende zouden matchen, een zorg die al snel verdween toen we zagen dat een jonge man en een oudere deelnemer gebroederlijk op een bankje buiten de binnen gestarte discussie voortzetten.

Onze aanwezigheid bleek van groot belang om de talloze vragen van deelnemers te beantwoorden én zorg te dragen voor een goede sfeer. Dat laatste werd ons nog eens duidelijk gemaakt door twee studenten die bij de afscheidsborrel met talloze ideeën kwamen om de cohesie in de deelnemersgroep te vergroten. Het jaar daarna namen wij contact met hen op en na enige tijd vormde zich een denktank met enthousiaste studenten die ons op verschillende fronten adviseerden en zorg gingen dragen voor een sociaal programma met activiteiten voor jong en oud, zoals een pubquiz met vragen over de psychoanalyse. Ook collega's voorza- gen ons van uitstekende ideeën, zoals het programmaonderdeel *Meeting the analyst*, waarbij deelnemers in een klein groepje op bezoek gaan bij een analyticus om een beter beeld te krijgen van hoe het er daadwerkelijk aan toe gaat in een analyse, en om zelf misschien ook even te ervaren hoe het is om op de bank te liggen of juist achter de bank te zitten.

We weten inmiddels dat meerdere deelnemers naar aanleiding van de Summer University in analyse zijn gegaan. Van enkele kandidaten is bekend dat zij eerder deelnamen aan de Summer University. De Summer University heeft helaas nog niet geleid tot heel veel meer aanmeldingen voor onze verenigingen. Daarvoor is de kloof tussen nog studeren en daarna een postacademische opleiding te moeten doen alvorens in opleiding te kunnen gaan tot analyticus, wellicht te groot. Maar er spelen vast meer aspecten mee. Zo kwam ook naar voren dat een analyse en de opleiding tot analyticus onmogelijk te betalen zijn, een bewering die wij trachtten te relativiseren, maar waar wij achteraf gezien onvoldoende ruimte voor hebben gemaakt. Misschien praten analytici niet graag over de realiteit van geld, hoewel ook de betekenis van geld maar weinig een onderwerp van gesprek is onder analytici. Vast staat dat de Summer University stevig verankerd is in onze verenigingen en mis-

schien ook een bescheiden bijdrage heeft geleverd aan de fusie van de drie analytische verenigingen. De Summer University maakt immers duidelijk dat de verschillen tussen de analytische verenigingen wel degelijk overbrugd kunnen worden. Hopelijk kan de Summer University een blijvende bron van inspiratie zijn om verschillen en landsgrenzen te overbruggen, en tegelijk aantonen dat diversiteit de onderlinge cohesie kan vergroten. Hoe dan ook: de Summer University

heeft in haar korte bestaan nu al geschiedenis gemaakt!

Noten

- 1 Marc Hebbrecht, Sacha de Reuver, Hansa van Ramshorst en Sylvia Janson, met dank voor het kritisch commentaar van Marc, Sacha en Hansa op een eerdere versie van deze bijdrage.
- 2 Het gaat om de Belgische Vereniging voor Psychoanalyse, het Nederlands Psychoanalytisch Genootschap, de Nederlandse Vereniging voor Psychoanalyse en de Nederlandse Psychoanalytische Groep.